

VODNÍ MĚKKÝŠI MUŠLOVÉHO RYBNÍKA

Aquatic molluscs of the Mušlový rybník Pond (Eastern Bohemia)

Luboš BERAN

Správa CHKO Kokořínsko, Česká 149, 276 01 Mělník, e-mail: lubos.beran@nature.cz

Aquatic molluscs of the Mušlový rybník Pond and sites in its surroundings (Eastern Bohemia, Czech Republic) were studied in 2007. Altogether 13 species (9 gastropods, 3 bivalves) were found at 5 sites. All recorded species belong to common species. Extensive population of *Anodonta anatina* was found but this population was decimated with emptying of the pond.

Metodika a materiál

Údaje použité v této práci jsou získané vlastním terénním průzkumem autora, který byl proveden dne 21.1.2007 celkem na 5 různých lokalitách Mušlového rybníka a okolí. Sběr byl prováděn kombinací vizuální metody a odběrů z vegetace či sedimentu za pomoci kovového kuchyňského cedníku (průměr cedníku 20 cm, velikost ok 0,5–1 mm).

Materiál získaný při průzkumu byl ve většině případů určen na místě a vrácen na lokalitu. U druhů determinovatelných pouze pomocí lupy (např. většina druhů r. *Pisidium*) byl materiál determinován až v laboratoři. Žádní jedinci nebyli determinováni pomocí pitvy, resp. pitvy nebylo zapotřebí. Systém a nomenklatura jsou převzaty z práce BERAN (2002) a upraveny podle aktuální verze přehledu měkkýšů ČR (JUŘIČKOVÁ et al. 2007).

Přehled lokalit

V této části jsou uvedeny popisy jednotlivých lokalit. Údaje jsou řazeny následovně: číslo lokality, zeměpisné souřadnice (odečteno z map dostupných na adrese <http://www.mapy.cz/>), lokalizace a popis lokality. Ve všech případech je název nejbližší obce Opatov, kód pole pro faunistické mapování (BUCHAR 1982, PRUNER & MÍKA 1996) je 6164 a datum průzkumu 21.1.2007.

1 – 49°50'41'' N, 16°28'16'' E, vypuštěný Mušlový rybník; **2** – 49°50'36'' N, 16°28'18'' E, drobné mokřady okolo drobného přítoku nad valem z bahna (po odbahnění v minulosti) na východním břehu Mušlového rybníka (cca v polovině); **3** – 49°50'33'' N, 16°28'18'' E, drobné mokřady v okolí drobného přítoku v jihovýchodním cípu Mušlového rybníka; **4** – 49°51'32'' N, 16°28'13'' E, mokřady nad valem z bahna (po odbahnění v minulosti); **5** – 49°51'32'' N, 16°28'13'' E, mokřady pod hrází Mušlového rybníka.

Výsledky a diskuse

Přehled zjištěných druhů

Řád: Hygrophila

Čeď: Acroloxidae

Acroloxus lacustris (Linnaeus, 1758) – člunice jezerní. Palearktický druh. Běžný obyvatel především větších stojatých případně pomaleji tekoucích vod. Ojedinele byl zjištěn ve vlastním rybníce.

Obr. 1: Mapa zkoumaného území (podklad: ČÚZK SMO5).

Fig. 1: Map of the investigated area.

Čeleď: Lymnaeidae

Galba truncatula (O. F. Müller, 1774) – bahnatka malá. Holartický druh. Běžný druh, který se obvykle vyskytuje na rozhraní mezi vodou a souší (břehy vodních toků, mokřady). Zjištěn byl na dvou zkoumaných lokalitách.

Radix auricularia (Linnaeus, 1758) – uchatka nadmutá. Paleartický druh. Obývá velké spektrum biotopů kromě příliš zarostlých a zazemněných stojatých vod. Je typickým pionýrským druhem obnovených či nově vytvořených biotopů (pískovny). Běžný je i výskyt v pomaleji tekoucích vodách. Byl zjištěn ve vlastním rybníce.

Radix peregra (O. F. Müller, 1774) – uchatka toulavá. Paleartický druh. Typický druh méně úživných vodních toků, nádrží a mokřadů. Ve sledovaném území byl nalezen na jediné lokalitě.

Lymnaea stagnalis (Linnaeus, 1758) – plovatka bahenní. Holartický druh. Běžný druh obývající různé stojaté, příp. pomaleji tekoucí vody. Nalezena byla pouze ve vlastním rybníce.

Čeleď: Planorbidae

Anisus leucostoma (Millet, 1813) – svinutec běloustý. Evropsko-západosibiřský druh. Typický obyvatel periodických tůní, mokřadů příp. okrajů rybníků od nížin až po vyšší polohy. Byl zjištěn na dvou místech mimo rybník.

Gyraulus albus (O. F. Müller, 1774) – kružník bělavý. Palearktický druh. Běžný druh na většině území ČR, který obývá široké spektrum biotopů a to zejména méně zarostlých. Roztroušený výskyt byl zjištěn ve vlastním rybníce.

Gyraulus crista (Linnaeus, 1758) – ostníček žebernatý. Holarktický druh. Běžný druh obývající široké spektrum stanovišť se stojatou vodou. Zjištěn byl ve vlastním rybníce.

Hippeutis complanatus (Linnaeus, 1758) – kýlnatec čočkovitý. Palearktický druh. Opět běžný druh především trvalých stojatých vod, ojediněle zjištěný v rybníce.

Třída: Bivalvia

Řád: Unionoida

Čeleď: Unionidae

Anodonta cygnea (Linnaeus, 1758) – škeble rybníčná. Eurosibiřský druh. Vzácnější druh škeble obývající stojaté a mírně tekoucí vody v nižších polohách. Její zjištění v Mušlovém rybníce je překvapivé, neboť z této oblasti nebyla doposud známa. Bohužel nalezeny byly pouze 2 staré lastury a současný výskyt je málo pravděpodobný.

Anodonta anatina (Linnaeus, 1758) – škeble říční. Eurosibiřský druh. Zřejmě nejběžnější velký mlž v rámci ČR, vyskytující se v tekoucích i větších stojatých vodách. V Mušlovém rybníce byla zjištěna populace několika set až tisíc jedinců. Většina mlžů byla soustředěna do severní části rybníka a byla již uhynulá. Živí jedinci byly v několika desítkách zjištěny v jižním cípu rybníka, kde se i přes vypuštění rybníka stále držela voda s hloubkou cca 10–30 cm.

Řád: Veneroida

Čeleď: Sphaeriidae

Musculium lacustre (O. F. Müller, 1774) – okrouhlice rybníčná. Holarktický druh. V ČR mozaikovitě rozšířený druh, který obývá pomaleji tekoucí a stojaté vody. Při průzkumu byl roztroušeně nalezen v Mušlovém rybníce.

Pisidium personatum Malm, 1855 – hrachovka malinká. Eurosibiřský druh. Typický druh drobných chladnějších a oligotrofních vod, zjištěný na všech lokalitách mimo vlastní rybník.

Tab. 1: Přehled vodních měkkýšů podle lokalit.

Tab. 1: List of aquatic molluscs according to localities.

Druh		Červený seznam					
Vědecký název	Český název	Kategorie	1	2	3	4	5
<i>Acroloxus lacustris</i> (Linnaeus, 1758)	člunice jezerní	Málo dotčený (LC)	O				
<i>Galba truncatula</i> (O. F. Müller, 1774)	bahnatka malá	Málo dotčený (LC)			R	O	
<i>Radix auricularia</i> (Linnaeus, 1758)	uchatka nadmutá	Málo dotčený (LC)	R				
<i>Radix peregra</i> (O. F. Müller, 1774)	uchatka toulavá	Málo dotčený (LC)					O
<i>Lymnaea stagnalis</i> (Linnaeus, 1758)	plovatka bahenní	Málo dotčený (LC)	R				
<i>Anisus leucostoma</i> (Millet, 1813)	svinutec běloustý	Málo dotčený (LC)			O	O	
<i>Gyraulus albus</i> (O. F. Müller, 1774)	kružník bělavý	Málo dotčený (LC)	R				
<i>Gyraulus crista</i> (Linnaeus, 1758)	ostníček rýhovaný	Málo dotčený (LC)	R				
<i>Hippeutis complanatus</i> (Linnaeus, 1758)	kýlnatec čočkovitý	Málo dotčený (LC)	O				O

Tab. 1: Přehled vodních měkkýšů podle lokalit – pokračování.**Tab. 1:** List of aquatic molluscs according to localities – continue.

Druh		Červený seznam					
Vědecký název	Český název	Kategorie	1	2	3	4	5
<i>Anodonta cygnea</i> (Linnaeus, 1758)	škeble rybničná	Zranitelný (VU)	xO				
<i>Anodonta anatina</i> (Linnaeus, 1758)	škeble říční	Málo dotčený (LC)	R				
<i>Musculium lacustre</i> (O. F. Müller, 1774)	okrouhlice rybničná	Téměř ohrožený (NT)	R				
<i>Pisidium personatum</i> (Malm, 1855)	hrachovka malinká	Málo dotčený (LC)		R	O	R	R
Počet druhů celkem			9	1	3	3	3

Vědecký (latinský) název, jméno autora popisu a český název (převzato z BERAN 2002); kategorie dle Červeného seznamu vodních měkkýšů ČR (převzato z BERAN et al. 2005); subjektivní odhad hustoty populace na 1 m² plochy obývané uvedeným druhem (O – ojedíněle, méně než 1 jedinec na 1 m², R – roztroušeně, 1–20 jedinců na 1 m², H – hojně, 20–100 jedinců na 1 m², VH – velmi hojně, více než 100 jedinců na 1 m², x – nález pouze starých schránek).

Při průzkumu vodní malakofauny Mušlového rybníka a dalších 4 lokalit v okolí bylo nalezeno celkem 13 druhů vodních měkkýšů (9 plžů, 4 mlži). Nejbohatší lokalitou je vlastní rybník, kde bylo zjištěno 9 druhů. Malakofauna vlastního rybníka je složena z relativně běžných a pro rybníky typických druhů. Vzácnějším druhem je pouze škeble rybničná, která však byla zjištěna pouze ve dvou starých lasturách. Za zmínku stojí zejména silná populace škeble říční, která byla odhadnuta na mnoho set jedinců. Bohužel více než 90 % jedinců škeble říční bylo již uhynulých v důsledku dlouhodobého vypuštění rybníka. V okolních mokřadech byly zjištěny další druhy, které také patří mezi běžné vodní měkkýše obývající prameniště, drobné vodoteče a mokřady.

Literatura

- BERAN L. 2002: Vodní měkkýši České republiky – rozšíření a jeho změny, stanoviště, šíření, ohrožení a ochrana, červený seznam [Aquatic molluscs of the Czech Republic – distribution and its changes, habitats, dispersal, threat and protection, Red List]. *Sborník přírodovědného klubu v Uh. Hradišti, Supplementum 10*, 258 pp.
- BERAN L., JUŘIČKOVÁ L. & HORSÁK M. 2005: Mollusca (měkkýši), pp. 69–74. – In: FARKAČ J., KRÁL D. & ŠKORPÍK M. [eds.], *Červený seznam ohrožených druhů České republiky. Bezobratlí. [Red list of threatened species in the Czech Republic. Invertebrates]*. – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha, 760 pp.
- BUCHAR J. 1982: Způsob publikace lokalit živočichů z území Československa. [Publication of faunistic data from Czechoslovakia]. *Věst. Čs. Spol. Zool., Praha*, 46: 317–318.
- PRUNER L. & MÍKA P. 1996: Seznam obcí a jejich části v České republice s čísly mapových polí pro síťové mapování fauny [List of settlements in the Czech Republic with associated map field codes for faunistic grid mapping system]. *Klapalekiana*, 32, *Suppl.*: 1–175.

Došlo: 10.9.2007